

ՎԱՃԱՐԱԿԱՆ

ԺԻՖԻՀԻ առևտրական զագեր:

Հրատարակումէ շաբաթը մէկ անդամ կէս թէրթ, կիրակի օրերով: 10
ամսվայ զինը Մարտից մինչև Յունիլա-
րը քաղաքում՝ 2 ման, 50 կոտ., գորով
3 մանէթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ:

Տէրութենի կարգադրութիւնները պովասի տե-
ղագրաֆի բաժանման կառավարութենից, փաշտայի
քաղաքի կառավարութենի զիստոր կանորոյից:
Տորդեր: Առեւտրական տեղեկութիւններ, գանա-
զան տեղեկութիւններ: 1865 թի առուտուրը: Հայ-
կական աշխարհի 1866 թի № 1 և № 2:

ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԵԼԵԳՐԱՓԻ ՔԱԺԱՆ- ՄԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵՆԻՑ:

Կովկասի տեղեկագրաֆի բաժանման կառա-
վարութիւնը յայտնուամէ հասարակութիւններ,
որ էս յունիսի 15-ից կընդունվին Թիֆլիսից
Կոչոր ուղարկելու գեղեցաները:

**Փոշտայի կառքերի կառավա-
րութենի գլխաւոր կանուրայից:**
Փոշտայի կառքերի կառավարութենի զըլ-
խաւոր կանուրան յայտնուամ է, որ էս տարի
յուլիսի 1-ից փոշտայի կառքեր կմանդան
Թիֆլիսից Երևան, Քութայիս, Նախիջևան և
Զուղա: Գները հնատեալներն են:

Թիֆլիսից մինչև Քութայիս կառքի մէջը
13 մ.

Կառավարի մօտ նստելու համար 7 մ.
Թիֆլիսից մինչև Երևան կառքի մէջ 15 մ.
—կառավարի մօտ նստելու համար . 8 մ.
Թիֆլիսից մինչև Նախիջևան կառքի մէջ 23 մ.
կառավարի մօտ նստելու համար . . 13 մ.
Թիֆլիսից մինչև Զուղա կառքի մէջ 25 մ.
կառավարի մօտ նստելու համար . . 15 մ.

Թիֆլիսից գէպի Քութայիս դուրս կեր-
թան կառքերը երկարթի և ուրբաթ օրե-
րով կէսօրից յետոյ 5 սահաթին:

Թիֆլիսից գէպի Երևան դուրս կերթան
կառքերը երկուշարթի, չորեքշարթի և ուրբաթ
օրերով կէսօրից յետոյ 5 սահաթին:

Երևանից գէպի Զուղա դուրս կերթան
կառքերը երկուշարթի և հինգշարթի օրերով
կէսօրից յետոյ 2 սահաթին:

ՇԱԲԱՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹ

(Ա. Ա. Զ Ե Ւ Տ Ս Ո Ւ Ի)

Երևանից գէպի Թիֆլիս երկուշարթի չո-
րեքշարթի և ուրբաթ օրերով կէսօրից յետոյ
5 սահաթին:

Քութայիսից գէպի Թիֆլիս երկուշարթի
օրերով կէսօրից յետոյ սահաթի չորսորդի
կիսին:

Զուղայից Երևան երկուշարթի և ուրբաթ
օրերով կէսօրից յետոյ 3 սահաթին:

Տ Ո Ր Գ Ե Ր :

Կովկասի գինուորական խորհրդարանուամը
թիֆլիսումը յուլիսի 11-ին նշանակված է Ա-
զանազան առարկաների և գեղերի Կովկա-
սի խնահնդամատի ձեռփատակներ էլած տեղե-
րից հասցնելու առողք:

Մի և նոյն բաների Ստավրագուից և Պետ-
րովսկից հասցնելու առողք նշանակված է
յուլիսի 2-ին Ստավրովովի կազեօնի պա-
լաստումը:

Վլադիկավկասի խնդիրների կառավարու-
թենումը յուլիսի 4-ին նշանակված է Արդօ-
նի զինուորական հիւանդանոցի փէտէ տան
տակից վերև փոխելու և միւս զանազան փո-
փոխութիւններն անելու էդ հիւանդանոցու-
մը: Սրա համար նշանակված է բացի 2285
մ. 78½ կոպէկին էլած նիւթեղինները,
2845 մ. 97½ կոպ:

Ստավրովովի խնդիրների կառավարութե-
նումը յուլիսի 4-ին նշանակված է Ստավ-
րովովի զինուորական հիւանդանոցի համար
մէկ քարտուկից ջրհոր շինելու և հիւանդա-
նոցումը մէկ քանի փոփոխութիւններ անե-
լու առողք: Էս գործի համար նշանակված
է 1344 մ. 7 կոպ.

Բաքուի խնդիրների կառավարութենումը
յուլիսի 4-ին նշանակված է Բաքուի բեր-
դաւումը զանազան շինութիւններ և փոփո-
խութիւններ անելու առողք: Էս գործի հա-
մար նշանակված է 2382 մ. 23½ կոպ:

Գաղեթին սոսորագրվել կարելի է խմբա-
գրով մօտ:

Գաղեթումը հրատարակվելու կընդունվին
մասնաւոր յայտարարութիւններ: Գների
մասին կարելի է խմանալ խմբագրատանը:

Թիֆլիսի խնդիրների կառավարութենումը
յունիսի 30-ին նշանակված է Վլադիկավ-
կասումը զինուորական հիւանդանոցի շինե-
լու առողքը: Էս գործի համար նշանակված
է 332,352 մ. 55½ կոպ.

Ախալցխայի կոմինդանտի կառավարու-
թենումը յուլիսի 8-ին նշանակված է Ա-
խալցխայի բերդումը գանված զօրատան մէ-
ջը զանազան փոփոխութիւններ անելու առո-
ղք: Էս գործի համար նշանակված է 1807
մ. 41¾ կոպ:

Թիֆլիսի Խմբանորը զառավարութենու-
մը յուլիսի 4-ին նշանակված է Զաքաթալայի-
բերդումը զանազան փոփոխութիւններ անե-
լու առողքը: Էս գործի համար նշանակված է
3388 մ. 59½ կոպ:

Թիֆլիսի գաւառական կառավարութենու-
մը էս տարի մետամբերի 3-ին Սանահին
դիւլի մէջ գոնված Թիֆլիսի քաղաքացի,
Յարութիւն և սրա որդքերանց Յովհաննէս
և Մուրադ Մուրադիանցի այգին և վարելու-
գոտինը պէտք է ծախմի: Էս կայքը գին է
դրած 1578 մ:

Էլի էստեղ էս տարի Սեպտեմբերի 1-ին
պէտք է ծախմի Թիֆլիսի քաղաքացի Մա-
զաքել Մարգարեանցի ժամանդական թիֆ-
լիսի 2-դ մասումը և 2-դ կլաստարարութենու-
մը պէտք է ծախմի: Էս կայքը գին է
դրած 1736 մ. գին է ըստ պէտք է յարկանոց:

Թիֆլիսի առեւտրական դատարանը (Կո-
մեջեսկի Սուլը) մայիսի 3-ին Թիֆլիսի քա-
ղաքացի Ստեփան Յանյան Տէր Դանելիան-
ցին կուտար է յայտնել: Էս կուտար է յամանել: Էս կուտար է յամանել: Էս պէտք է յայտնել
որ փող է պարտ նա պէտք է յայտնել
դատարանին Թիֆլիսումը բնակվողները եր-
կառ շաբաթվայ մէջը, Ոուսասատանի միւս
անդերումը բնակվողները 4 ամսվայ մէջը
և սահմանից դուրսը գանմողները մէկ տար-
վայ մէջը:

ԱՐԵՒՏՄԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

Լօնդոն յունիսի 3.

Եւրոպայումն արդէն պատերազմի ըսկվելու պատճառութեալ գեռ բիրժայի առութառը մէկ որոշ ընթացք չէ առացել: Բամբակի (մանաւանդ Եղիպատոսի տեսակինը) գները լաւ են:

Պետերբուրդ յունիսի 8.

Կուրսը Լօնդոնի վրայ . . . 26 պէնս
Պարիժի վրայ . . . 270 սանտիմ:
5% Լատարեյով առաջին փոխառութենի տօմսակները . . . 110 1/2 ման.
- 5% Լատարեյով երկրորդ փոխառութենինը . . . 105 1/2 ման.
Ռոկին . . . . 7 մ. 60 կ.

Օդեսա յունիսի 4.

Կուրսը Մարսելի վրայ 272 սանտիմ:

Թիֆլիս 1866 յունիսի 25.

Բամբակի մազանդայ չկայ առութառ

Բուրդը 4 մ. մինչև 8 մ. տեսակներին նայելով:
Ինդիկու շաքարը . . . 10 մ. 60 կ.
Դրինը սպասումնեն սուանալու:
Արծաթը 72 պրօբի . . . 75 մ.
- - 84 պրօբի . . . 300 մ.
Ռոկին . . . . 7 մ. 40 կ.

ԶԱՆԱԳԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

Դուսաց կայսեր ժառանգ Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչը, ինչպէս գրում են դեպեշայով էս յունիսի 19-ին Պետերբուրգից, նշանվել է Գանիայի թագաւորի դուսար Դադմարայի վրայ:

Խոլերայի մասին: Եղիպատոսումը և Արաբիայումը խօսերան քիչ քիչ նուազում է, մեռնողներ համարևա թէ չկան:

Պրուսիայի Շանտին քաղաքումը յունիսի 2-ից 265 մարդ է հիւանդացել խօսերայով, որոնցից 148 մեռան, 13 առողջացան և իւանդ մնացին 104:

1865 թիվ Ա.Ռ.ՈՒ.ՏՈՒՐԸ:

Բոլոր Եւրոպական տէրութիւններից բացի Անգլիան ոչ մէկը իր ժամանակին չէ հրատարակում իր առեւտրական տեղեկութիւնները: Սլովիայն Անգլիան էղ տեղեկութիւնները հրատարակում է գեր էն ժամանակը, երբ նոր են և ուրիշն հետաքրքրական են ամենքի համար, բայց հարկաւոր է ասել, որ Անգլիայի առուտութիւնը որպատճենը գիտենալով, կարելի է երեակայել կամ փոքրիշատէ ճիշդ համացազութիւն տնինալ և միսու երկիրների առութառի մասին, որովհետու չկայ երկիր որ որեկից կերպով առեւտրական յարաբերութիւն չունենար Անգլիայի հնատ: Եղ պատճառով էլ էստեղ մնաք մտադիր ենք էրկրի առութառի մասին տեղեկութիւնները տալ:

Անցեալ տարին առուտութիւն համար բաղդաւոր տարի էր: Օրինակի համար էս տեղառաջը բերենք համեմատաբար էլած գները հետեւեալ ասլրանքներնը տարավայ սկզբներին, 1860, 1865 և 1866 թիւնին: Բայց էղ համեմատութիւնի համար մնաք վեր ենք առնում 1850 թիւ զները 100 համարելով:

յունվ. 1 յունվ. 1. յունվ. 1.

1850 թիւն 1860. 1865. 1866.

	100.—131.—161.—179.
Չաքարը	100.—78.—65.—72.
Չայն	100.—162.—108.—141.
Թութունը	100.—150.—322.—222.
Յորինը	100.—83.—72.—89.
Միսր	100.—109.—123.—129.
Բամբակը	100.—86.—363.—383.
Ապրեշումը	100.—152.—157.—200.
Վաշը և կանեփը	100.—121.—132.—140.
Բուրդը	100.—136.—159.—144.
Եղը	100.—127.—129.—141.
Ճրագուն	100.—131.—93.—112.
Կայելէնը	100.—139.—131.—131.
Երկաթը	100.—90.—95.—100.

Բայց ի թութունը, բուրդը և յորինը անցեալ տարավայ գների հետ համեմատելով, ամեն ասլրանքների գները բարձրացան: Առհասարակ նշանարած է, որ կալիֆօրնիայի և Աւստրալիայի ոսկէ հանքերի գներուց յիշոց ասլրանքների գները բարձրացան, կամ ճիշդ ասենք, ոսկին ու արծաթը աժամանական: 1864 թիւն Անգլիայ ներս է բերած մոտ 149 միլիոն մանեթի ոսկի, իսկ 1865 թիւն մոտ 102 միլիոնի: Դուրս է տարած 1864 թիւն մոտ 104 միլիոնի և 1865 թիւն մոտ 106 միլիոնի ոսկի: Կալիֆօրնիայի և Աւստրալիայի մէջ դուրս եկած ոսկու երեք քառորդ մասը նախ և առաջ դալիս է Անգլիայ և յիշոց էղ տեղից տարածւմը է մէկ մասով Եւրոպայ և մէկ մասով էլ Արևելեան

աշխարհները՝ Հնդկաստան, Եղիպատոս և Ջինաստան: Բայց թէ Արևելեան երկիրները դնացած ոսկին շատ քիչ է, օրինակ 1862 թիւյ մինչև 1865 թիւը, այսինքն չորս տարվաց մէջ տարած է մօտ 145 միլիոն մանեթի: Արևելեան երկիրների էղպէս քիչ ոսկի դորձածելու պատճառն էն է, որ Եւրոպայումն խտակ ոսկու մէկ փունիքն աւելի շատ խտակ արծաթը են տալիս, քան թէ Արևելեալքումը: Որովհետև Ասիայումն աւելի թանկ է, այսինքն Եւրոպայումն խտակ ոսկու մէկ փունիքն աւելի շատ խտակ արծաթը են տալիս, քան թէ Արևելեալքումը: Որովհետև Ասիայումն աւելի դորձածական է արծաթը, էղ պատճառով էլ մնէ մասը չկմի դուրս է կրվում էղ մնտաւը էն երկիրներից, որպես որ քիչ արծաթը զիսաւորապէս էլի Մերսիկայիցն (Ամերիկայումը) է բերվում և մէկ մասով չկմի դուրս է կրվում էղ մնտաւը էն երկիրներից, որպես որ քիչ արծաթը զիսի տեղ դործ դնել ոսկի տիտղոսը: Ապացոյց էս մեր խօսքերի համար կարող ենք բերել էն փաստը, որ 15 տարիայ մէջ (1851—1865) Եղիպատոս, Հնդկաստան և Ջինաստան դնացած արծաթը արծաթը զիսաւորապէս էլի Մերսիկայիցն (Ամերիկայումը) է բերվում և մէկ մասով չկմի դուրս է կրվում էղ մնտաւը էն երկիրներից, որպես որ քիչ արծաթը զիսի տեղ դործ դնել ոսկի տիտղոսը: Ապացոյց էս մեր խօսքերի համար կարող ենք բերել էղ փաստը, որ 15 տարիայ մէջ (1851—1865) Եղիպատոս, Հնդկաստան և Ջինաստան դնացած արծաթը համառում է մօտ 1,079,470,000 մանեթի, որից մօտ 840 միլիոնը մասծ է Հնդկաստան: Կարգայոզը ի հարկէ կհասկանայ, որ դէպի Արևելեան երկիրը էղքան արծաթի դնալու պատճառը զիսաւորապէս վիրջին ժամանակների բարձրակի առութեալ տարատերի ծաղկին է, Խնդիրը աւելի պարզացնելու համար սկսնաք էնտեղից, թէ Ամերիկայի Միացեալ նահանգները վիրջին պատերազմից առաջ միջին հաշով ինչքան բամբակ էլին տալիս:

1821-ից մինչև 1825 թիւը 570,000 հակ. * մինչև 1835 թիւը . . . . 1,111,000 հակ. մինչև 1845 թ. . . . 2,024,000 հակ. մինչև 1855 թ. . . . 2,882,000 հակ. մինչև 1860 թ. . . . 3,621,000 հակ.

Ուրինն պատերազմից առաջ Ամերիկայի Միացեալ նահանգները տարեկնը մօտ 3 միլիոն հակ բամբակ էլին տալիս, որից մօտ 3 միլիոնը Եւրոպայ էր դալիս: Համեմատելու համար էստեղ բերենք էստեղ կամ բամբակի հակին դալիս: Ամերիկայի բամբակ էստեղ կամ բամբակի դալիս էլին տալիս:

* Էստեղ մնաք հակների հաշիւը էն պատճառով ինք ուղիղ համարում, որովհետև Ամերիկայից բերած բամբակի հակների քաշը համարեա թէ համարակ էստեղ բամբակի հակի քաշը 423 գունա է, Եղիպատոսից 492 գունա, Հնդկաստանինը մօտ 300 գունա և այլն:

Այլ բան է, եթէ մենք ուսում-
նասիրումենք և սկսումենք ծա-
նօթանալ ստորին ժողովուրդի
հետ, այդ պէտք է, այդ հարկա-
կաւոր է և պարտականենք մենք
այդ անել:

*կթէ կամենում ենք նորա հետ
մի աղդ կաղմել:*

Ա Ե Ն Ք Հ Ե Ն Ք ա տ ու մ հ ա յ կ ա կ ա ն
ա մ բ ո խ ը , չ է , մ ե ն ք մ ի ա տ ե ս ա կ
ո ի ր ու մ ե ն ք և պ ա տ ւ ու մ ե ն ք ա-
մ ե ն դ ա ս ի ա ղ ն ի ւ ա ն դ ա մ ն ե ր ի ն ։

Էս մոքերին մեծ մասը առանձին առանձին վեր առած ճշմարիտ են և բոլորովով մոլորութիւն բայց եթէ փորձենք մէկը միւսի հետ դասելու-կուռք զայ մեծ անյարմարութիւն :

Պէտք է ծանօթանալ, ասում է, ստորին ժողովրդի հետ, եթէ կամնում ենք նրա հետ մէկ ազգ կազմել-Երկրորդ տեղումը թէ՝ ամբոխը չէ կարող կազմել ժողովուրդ կամ հասարակութիւն:

Կենդանի ժողովրդի բներանումը ժողովրդական բարբառները ապրում են միշտ և զարգանում են անդադար, Եդ լեզուները մը-նալու են միշտ զրականական լեզուի աղ-քիւր, պէտք է աշխատել չեռանալ ժողովրդի կենդանի ձէներից—միւս տեղումը թէ մնանք չենք դիալ Թիֆլիսի բարբառը:

Թէ ամբոխը ժողովուրդ չէ Բնէջ հարկաւոր
Հ ծանօթանալ նրա հետ և աշխատել մէկ
ազգ կազմել նրա հետ, որն որ ժողովուրդ
կազմող նվաճերիցը չէ.

Թէ ժողովրդի կենդանի բարբառները էդ-
պէս հարկաւոր են զրականական լեզուի հա-
րստացնելու, համար, ի՞նչպէս կարելի է լե-
զու մշակողին չգիտենալ էն ժողովրդի լե-
զուն, որի մէջ ի՞նքը բնակվում է և ուրեմն
մէնք իրաւունք ունինք կարծելու, որ նա չի
կարող խմանալ միւս զաւառների բարբառ-
ները։ Նթէ լեզու մշակողը չգիտենայ ոչ մէկ
ժողովրդի բարբառ, ուրեմն չի կարող հա-
րստացնել զրականական լեզուն (իրա պ.
Սահմանէի խօսքերով):

Եթէ ժողովրդի խօսած լեզուն գլուխնար մարդ, միթէ հայերէն զրելս կասէր՝ «թէ ձեզ զրկէին ձեր ձեռներից» (21 եր.), «սկիզբը արդէն անում է կէսը» (40 եր.), «չենք կարող բաժանել յիշլած կարծիքը» «(73 եր.), «այս բարձր արդէն շատ է ասում ձեր մասին» (85 եր.).

Преображенъ въпѣтъ въ шапкѣ съ «еслибы въсъ
лишили вашихъ рукъ», рукоѣтъ въ шапкѣ
и въ шапкѣ апоѣи рукоѣтъ. Ушаковъ въ шапкѣ
и въ шапкѣ въ рукоѣтѣ, апоѣи въ шапкѣ.

ՃԵՐ ՃԵՌՆԵՐԸ ԿՄՐԵԺՆՅ :

Ուսկրէն ատուռեն « начало дѣлаеть уже по-
ловину», բայց հայերէն բառ առ բառ թարգ-
մանած չէ ասլում, կարելի էր ասել, ակիզ-
ըը դործի կէմ է».

Ասերէն ասում են «не можемъ раздѣ-
лить съ вами мѣстнія», рвյց հայերէն չեն
ասում Ստեփանէի պէս, այլ ասում են «մէնք
չենք կարող համաձայնել ձեր կարծիքին»:

Исаиа́рън ашио́лън «это дѣло уже много
говорить объ васъ», Асаиа́рън ашио́лън «и
мѣтодъ яснѣйъ» и французъ физиошарополъмъ «дѣло
занятѣе»:

Ծուռը ունի իր սեփհական լեզուի ոճը և
ձևերը, հայն իրանը՝ Հայերէն գաւառական
լեզուներ գիտացողի համար էնպէս խորի՛ են
վերտիշեալ հայերէն թարգմանալած ոսկրէն
ձևերը, ինչպէս ոսկրէն գիտացողի համար
հայերէն սեփհական ձևերի թարգմանելը:

«Фи руңд ғыларғ է»—твоё дыло шерсть, ғыларғиң ғыларғиң шараша—вынесь голову, ғыларғиң шараша—одну голову проигрываю, ғыларғиң ғыларғиң илгим—просить ли наемной платы съ рта вашего, ғыларғиң ғыларғиң—говорилъ подобно воле, ғыларғиң шараша—слово мое склонъ айн һә айнъ.

Ի՞նչ կատէին էն մարդու ռսերէն լեզուի
դիտենալու չափի մասին, որն որ ռսերէն մեր
ցոյց տված ձևերը գործ ածէր:

Միւս յօդուածներից, Հայկական պատմութեան համառօտ նկարագիրների և Մի կը-
տոր հայրի պատմովթենից զրուածների վրայ

կասենք որ, առաջինը աւելորդ էր սկզբից
սկսել և ինչպէս մեղանում ընդունված է ըս-
տեղջացնել. աւելի լաւ կլինէր հայոց պատ-
մութենի զլամաւոր տեղերը վեր առնել և բա-
ցատրել աւելի մանրամասն. Խակ միւս յօդ-
ուածը էնտէս կարճ է, թէպէտ և շատ հե-
տաքրքրական, որ կարդացողը համարեան թէ
ոչինչ չի կարող հասկանալ. Միթէ չէր կա-
րելի էդպիսի արժանաւոր յօդուածին 4½
երեսից աւելի նուիրել մէկ ժուրնալում, որի
մէջը 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51,

59, 60, 61, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83,
և 84, այս ինքն, անդամնենը մօտ 21 երես
միայն Աստուած գիտէ թէ ինչին է նուիրած։

Մէր ցայց տված յօդուածներից հետեւեալը
ուսւ հեղինակ պ. Պիտարելի յօդուածն է՝
Ուսումնաբան և կենակը։ Պ. Ստեփանին ա-

ռաջարկում է նո յօդուածը (32 եր.) իրեն
մէկ իմաստուն զրված բան իր բնթերցողներից
Նրանցը, որոնց համար թմբնկ է Նոր սկրտուն-
դը։ Ամեն մանկավարժները, ասում է պ. Ստե-
փանէն, որոնք կարող են կարողա, աէած է

աշխատեն հասկանալ, իսկ եթէ վարվեն, ընդ-
հակառակն և էդ յօդուածիցը հարկաւոր օ-
գուտը չքաղեն, մէկ մնծ մնդք պէտք է ա-
ւելայնեն նրանք իրանցը:

Ես խօսերը կարդալուց յևսոյ դարձնում
ենք ժուրնալի 10-ր երեսը, որտեղ «Հայկա-
կան լեզուի խնդիր» անունով յօդուածումը
կարդում ենք Սովոկոլի դագեթի, այս ինքն
«Московскія вѣдомости», 1864 թվ. 81
նումերումը տպված մէկ քանի խօսերը, որ-
տեղ պ. Ստեփանէն աւելցնում է իր կող-
մից, թէ «այսպիսի են մարդկութեան իմաս-
տուն և անկեղծ բարեկամների մտքերը և
ցանկովի իւնները»:

1864 թւի Մոսկվից ռաերէն գազեթի խըմ-
բազուղները պ. Կատկովն ու Հէնատիեվն էին,

Մի և նոյն ժուրնալում մը պ. Պիտարելիի և
պ. Կատկովի և Լէօնտիէլի գրվածների մա-
սին միակերպ կարելի է խօսիլ։ Երանցից
մէկի գովոյնը կարող է միասին էլ գովել։
Մեզանում առհասարակ ծանօթ են էդ ուսւա-
գործների աշխատանքներին—ուրեմն մեկ-
նելն աւելորդ է։ Զիտացողների համար կա-
մենք միայն, որ մէկը բէալեան ուղղութիւնն
ունէ առհասարակ ամեն գրվածներունը, իսկ
միւս երկուրեն՝ կլասիկական։ Առանձին ա-
ռանձին հիմի ամեն տեղ կայ բէալեան ուղ-
ղութիւնն էլ և կլասիկականն էլ—ի հարկէ
աւելի առաջնը—բայց Բնէ տեղ է և կարելի
է արդեօք, որ մի և նոյն մարդ ունենայ բէա-
լեան և կլասիկականն ուղղութիւնը միասին։

Միւս յօդուածը, Տէրութիւն և կրթութիւն
անունով, նմանապէս վերաբերլում է բէա-
լեան ուղղութենին, որովհետև Ամերիկայի
ժողովրդական ուսումնարանները, որոնց մա-
սին խօսվում է Եկ յօդվածի մէջը, իսկ և խեկ-
րէալեան ուղղութենի ծնունդ են:

իսպիհիւ է Հայկական աշխարհի նշանաւոր
յօդուածների ուղղութիւնը, որի համար ա-
մեն կողմքց մանաւանդ վերջում համակրո-
թիւնների նշաններ ստացաւ, ինչպէս դրա
խմբագրովն ասում է, բաց ի Շուշի քաղաքը,
որ յևս է մնում էս գործից և դեռ յայտնի չէ պ-

Ասելիսամեջին էլք բանից խովազան պատճառը։
Էղ ի՞նչպէս է պատահել Շուշու քաղաքա-
ցիք. ևաւ չկը անում, թէ չէ դուք գիտե՞
ու ձեր Աստուածը . . .

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ :

Կովկաս. փէտից շնած Սուրբ Աստուածածնի եկեղեցու երեսախոլսը, հոգաբարձուները և պ. Խաչակի Թանդոյեանցը խնդրում են Տորիչ բերել էս ամելի 26-ին կիրակի օրը, առաւօտեան 8 սահաթին էդ եկեղեցու հիմք օձելու հանդիսն: